

RUTE CULTURAL TURISTICE ÎN JUDEȚUL CONSTANȚA

recunoscute și certificate în sistemul european la nivel regional și transnațional România-Bulgaria

(<http://turism.gov.ro/web/rute-cultural-turistice/>)

7. „PE URMELE CIVILIZAȚIEI STRĂVECHII EUROPE - CULTURA HAMANGIA” - ruta arheologică (istorică)

Descriere: Traseul turistic cuprinde obiective turistice din regiunile Constanța și Dobrich - conectate sincron și care aparțin inițial culturilor antice prospere în aceste ținuturi.

Traseul este o punte între identitatea culturală, diversitatea, dialogul, toleranța și înțelegerea în contextul actual al Europei Unite și o lume din ce în ce mai globalizată.

Traseul începe cu Hârșova și se încheie cu Krushari (sau invers), în conformitate cu scopul principal de creare și promovare a unui produs turistic atractiv bazat pe resursele naturale și culturale ale regiunii transfrontaliere RO-BG Hârșova-Krushari.

Patrimoniul cultural istoric al Dobrogei în România și Bulgaria

Dobrogea este o zonă istorică a României și a Bulgariei, situată între fluviul Dunărea și litoralul Mării Negre. Astăzi, regiunea este populată de peste 2,5 milioane de locuitori. Limbile principale sunt română și bulgară.

Dobrogea se află în zona climatică temperată, cu patru sezoane distincte pe an și cu un climat relativ mai blând decât în Europa Centrală, de Est și de Nord. Aceasta este o condiție prealabilă pentru dezvoltarea regiunii transfrontaliere ca destinație turistică pe tot parcursul anului. Situația geografică specifică determină, în mare măsură, destinul viitor al Dobrogei.

Pe parcursul ultimelor milenii, această regiune distinctă a format un coridor către Balcani, pe vasta întindere a celor două continente. Secole la rând, a fost un leagăn al culturilor antice, un centru de civilizații dezvoltate dar și o arenă de ciocniri sângeroase. Aici s-au dezvoltat, de-a lungul traseelor comerciale, numeroase așezări, fortificații și centre de cult. Zona se afla în inima uniunilor puternice de triburi și în aria de graniță al unora dintre cele mai puternice imperii ale antichității.

Cele mai vechi artefacte găsite pe teritoriul Dobrogei sunt uneltele de piatră din paleoliticul superior (circa 35.000-10.000 ani a.Chr.). Acestea au fost descoperite în peșteri sau de-a lungul malurilor râurilor cu debit mic din Dobrogea de astăzi.

Primele rămășițe ale așezărilor sedentare provin din perioada neolitic-eneolitic (mileniile VII-IV a. Chr.). Unele dintre acestea sunt așezările deschise, cu o suprafață mare; altele sunt concentrate într-un spațiu limitat și formează movile sătești (așezări tip tell). În această epocă, teritoriul Dobrogei de astăzi reprezintă o parte importantă a spațiului celor mai vechi civilizații din lumea preistorică.

Emblematic pentru cultura neolitică, extrem de veche și sugestivă, este statuia Gânditorului, descoperită la Cernavodă. Din această epocă datează cel mai vechi aur prelucrat. Descoperirile din necropola de la Varna, prezentate în muzeul de aici, sunt unice. Prăbușirea civilizației preistorice avansate are loc după migrațiile numeroaselor popoare nomade din est (indoeuropenii), dând naștere unei noi perioade, cunoscută sub numele de epoca bronzului. Acum se constituie, la scară globală, principalele comunități de agricultori și crescători de animale.

Teritoriul Dobrogei de astăzi dobândește semnificație aparte, devenind o punte de trecere pentru triburile din stepile est-europene către comunitățile agricole de pe teritoriul Peninsulei Balcanice. Dobrogea va păstra acest rol și în următoarele milenii, când numeroase popoare se vor stabili la sud de Dunăre.

De la începutul mileniului I a.Chr. datează cele mai vechi descoperiri ale unor arme de fier și unelte de lucru caracteristice culturii timpurii traco-getice. Datorită poziției sale strategice pe drumul spre bogățiile de vis ale Sudului, pământurile Dobrogei de astăzi au făcut obiectul raidurilor cimerienilor din est.

Cele mai puternice și mai devastatoare au fost expedițiile sciților, care au devastat multe dintre așezările locale și au ocupat o bună parte din teritoriile din regiune. Aproximativ în aceeași perioadă, regiunea Mării Negre a fost supusă amplului proces al colonizării grecești. Grecii și-au ales zonele propice dezvoltării comerțului de-a lungul coastei, creând o rețea densă de colonii pe drumul dintre Strâmțori și Peninsula Crimeea. Coloniile astfel înființate au ocupat rapid un loc important în economia locală, asigurând legătura dintre cele mai importante centre ale civilizației mediteraneene.

Odată cu creșterea bogăției acumulate în porturile Mării Negre, s-a intensificat și agresiunea triburilor scitice, acesta fiind unul dintre motivele expedițiilor perșilor în zonă: Campania regelui persan Darius I (522-486 a. Chr.) în stepele nord-pontice din anul 514 a.Chr. este relatată de istoricul Herodot. Două sute de ani mai târziu, Filip al Macedoniei i-a învins pe sciții, omorându-l pe conducătorul lor Atheas, împingându-i astfel la nord de Dunăre.

Prin ținuturile geților trece și Alexandru cel Mare (336-323 a. Chr.) împotriva tribalilor. Regatul getic cunoaște cea mai mare înflorire după împărțirea statului macedonean pe trei continente. Acum are loc un episod celebru din istoria geților și anume campania lui Lisimah împotriva regelui Dromihete. În urma acestei campanii, urmașul lui Alexandru a fost învins, și a acceptat să încheie o căsătorie dinastică în familia marelui rege al geților. În secolul I a.Chr. regele Burebista și-a extins stăpânirea și asupra orașelor pontice.

În primul secol al erei noi, ținuturile Dobrogei de astăzi au devenit o parte importantă a provinciei romane de frontieră Moesia. Aceste teritorii au fost arena uneia dintre cele mai crâncene bătălii ale Imperiului Roman în timpul războiului împotriva triburilor dacice ale lui Decebal. Marea victorie a Romei este immortalizată într-un vast complex memorial (Monumentul triumfal de la Tropaeum Traiani-Adamclisi), remarcabilele ruine ale acestuia trezind astăzi respect și uimire.

Sub ocupația romană ținuturile Dobrogei de astăzi sunt incluse în provincia romană Moesia Inferior și viața economică și culturală a regiunii înflorește. Sunt construite drumuri de-a lungul Dunării și litoralului Mării Negre precum și în interiorul provinciei. Apar așezări noi și se dezvoltă mai vechile colonii grecești. Histria, Tomis (Constanța), Callatis (Mangalia), Dionysopolis (Balcic), Durostorum (Silistra) devin mari centre economice, administrative, militare, religioase. De-a lungul Dunării sunt construite fortificații cum ar fi Aegyssus (Tulcea), Noviodunum (Isaccea), Carsium (Hârșova), Capidava, Axiopolis (Cernavodă), în timp ce altele au fost ridicate în centrul provinciei, pe drumul de la Aegyssus la Marcianopolis, sau, de exemplu, Ulmetum (Pantelimon), Tropaeum Traiani (Adamclisi), Zaldapa (Krușari).

În toate localitățile de astăzi se păstrează numeroase monumente isorice din epoca romană (cetăți, basilici creștine, edificii de cult, edificii civile, monumente funerare etc.). Provincia va deveni de sine stătoare în timpul împăratului Dioclețian (284-305) și va căpăta numele Sciția Mică (Scythia Minor).

Cu timpul, bogățiile Imperiului au devenit atrăgătoare pentru toate triburile barbare de la nord de Dunăre. În ciuda frontierei puternice construită de romani (limes) invaziile carpilor, sarmaților, costobocilor și a diferitelor triburi germane au slăbit în mod repetat puterea militară a romanilor. De această situație profită popoarele migratoare care pornesc una din cele mai mari mișcări în secolele III-VI cu intenția de a jefui regiunea. Goșilor li s-au alăturat mai apoi vandalii, taifalii, hunii. Pentru a potoli furia invadatorilor, împărații au fost nevoiți să cumpere pacea cu sume mari de bani și daruri către conducătorii barbari sau să-i primească pe aceștia în imperiu în calitate de federați (aliați). Unii au pătruns în armată și mai apoi în administrație, au luat nume romane și au adoptat modul de viață roman. Astfel începe să se producă barbarizarea imperiului dar și a regiunii. Numeroase conflicte interne vor zdruncina provincia din temelii. Așa se întâmplă cu răscoala condusă de Vitalian, născut la Zaldapa în jurul anului 470, devenit *comes foederatorum* (comandant al federaților barbari).

În secolele V-VI Dobrogea și regiunile sud-dunărene au fost asaltate de sclavini, anți, kutriguri, avari, huni. Autoritatea Imperiului Roman de Răsărit asupra regiunii scade. Mulți dintre migratori s-au așezat alături de populația romanizată din regiune și viața s-a concentrat acum în așezări sătești.

După mai multe incursiuni în zonă, bulgarii au trecut definitiv la sud de Dunăre, în anul 680, și se organizează în primul țarat. Legăturile spațiului dunărean și pontic cu Orientul bizantin s-au închis definitiv până în secolul al X-lea. În secolele X-XI regiunea a fost lovită de ultimul mare val de migratori: pecenegi, uzi, cumani, iar mai târziu de tătari. În secolul al XII-lea populația locală se răscoală împotriva stăpânirii bizantine. În fruntea mișcării se află frații Petru și Asan. La 1187, bizantinii recunosc independența statului creat de aceștia, cu reședința la Târnovo, numit inițial „Valahia”. Regele Ioniță Kaloian, urmaș al lor, se autointitula „împăratul tuturor bulgarilor și vlahilor”.

Prin anii 1262-1264, primii turci selgiucizi conduși de Sarî Saltâk Dede se stabilesc în partea de nord a Dobrogei cu consimțământul împăraților bizantini. În condițiile slăbirii puterii autorităților locale din cauza luptelor pentru putere, pe litoralul Mării Negre și la Gurile Dunării apar negustorii italieni. Orașele din regiune se dezvoltă mult iar societatea evoluează către primele formațiuni politice locale.

În centrul Dobrogei istorice, la începutul secolului al XIV-lea apare „țara Cavarnei” ca stat independent. Patriarhia de la Constantinopol îl numește pe Metodie „mitropolit de Varna și de Carbona”. Balica este recunoscut de bizantini drept conducător al statului. El intervine în conflictele dinastice de la Constantinopol. Urmașul acestuia, despotul Dobrotici, profitând de slăbirea puterii statelor feudale din regiune, își extinde mult autoritatea împrejur. Vechile centre urbane, precum Varna, Silistra, Hârșova sau Chilia se dezvoltă foarte mult. Campania otomană împotriva țarului de la Târnovo de la sfârșitul secolului al XIV-lea se soldează cu transformarea părții de răsărit a Bulgariei în pașalâc. În prima și a doua parte a secolului al XV-lea, în două etape distincte, Dobrogea este cucerită de turci pentru o perioadă de aproape o jumătate de mileniu.

Stăpânirea otomană asupra Dobrogei se va încheia în urma războiului ruso-româno-turc din 1877. Tratatul de pace a recunoscut independența României, Serbiei, Muntenegrului și autonomia Bulgariei. Granița de sud a Dobrogei se fixa pe o linie care pornește de la răsărit de Silistra până la miazăzi de Mangalia. Delimitarea graniței dintre România și Bulgaria a generat un șir lung de conflicte, cele două țări aflându-se, de fiecare dată, cu prilejul conflictelor regionale sau mondiale, în tabere opuse. Prin tratatele de pace soarta părții de sud a Dobrogei (Cadrilaterul) a fost diferită. Între anii 1913-1940, România a stăpânit această regiune organizată în județele Dârostor și Caliacra. Din 1940 acestea au revenit Bulgariei.

Astăzi, Dobrogea românească este un teritoriu cu 2 județe (Tulcea și Constanța), care sunt și cele mai mari orașe din regiune.

Distribuția teritorială în partea bulgară este asemănătoare. Aici se află două județe cu reședința la Dobrici și Silistra. Coasta dobrogeană a Mării Negre este renumită pentru plaje, monumente arheologice și rezervații naturale, cum ar fi Stâncile din Caliacra și Yailata, zonele umede ale lacurilor de coastă și Delta Dunării. Timp de mii de ani, pământul dobrogean a găzduit o varietate de etnii și religii care au trăit împreună, într-un spațiu cultural mixt. Astăzi, în partea de nord domină etnia românească, iar în sud, cea bulgară. În zonă locuiesc și rromi, turci, tătari, greci, armeni, evrei și ruși lipoveni. Principalele religii din regiune sunt creștinismul ortodox și islamul în versiunea sa sunnită.

În prezent, Dobrogea este o destinație turistică majoră pentru românii și bulgarii din interior și mai ales pentru locuitorii centrelor metropolitane, care au acces ușor la stațiunile de la Marea Neagră.

Începutul călătoriei noastre, de-a lungul secolelor, prin Dobrogea, pornește dintr-un oraș a cărui istorie este caracteristică întregii regiuni, dar și Europei de Răsărit: Orașul Hârșova.

ORAȘUL HÂRȘOVA

Acces: Dinspre București - Constanța pe DN2A, E60

Orașul Hârșova este situat în nordul județului Constanța, pe malul drept al fluviului Dunărea. În antichitate, în acest loc se afla o cetate romană care purta numele de Carsium.

Hârșova este un oraș modern cu o tradiție de mii de ani. Partea sud-estică a teritoriului său a fost locuită încă de acum șapte mii de ani, din timpul perioadei neolitice. Aici, pe malul Dunării, se află o așezare neolitică care a ajuns la 12 metri înălțime ca urmare a distrugerii consecutive și a construcției de noi locuințe din lut, aceasta formând o movilă uriașă (tell în literatura istorică care înseamnă movilă în limba arabă). Studiile arheologice au identificat aici o comunitate umană care s-a ocupat cu vânătoarea, pescuitul, agricultura și creșterea animalelor. S-a dezvoltat, de asemenea, și comerțul cu comunitățile din vecinătate sau din regiuni mai îndepărtate. Așezarea a fost distrusă de triburile nomade (indoeuropeni) care au sosit de la nord și est.

Pe suprafața localității există mai multe așezări din epoca bronzului și fierului. Pe malul Dunării, acolo unde romanii vor construi cetatea, s-a aflat chiar o fortificație getică. Între secolele I-VII, **Cetatea Carsium** a făcut parte din Imperiul roman, iar în secolul al X-lea, a fost stăpânită de bizantini. În secolul al XIII-lea, aici s-au aflat genovezii care au refăcut portul și au dezvoltat mult așezarea. Între secolul al XV-lea și prima parte a secolului al XIX-lea, Hârșova a fost cetate otomană, iar orașul a cunoscut o perioadă de prosperitate.

În 1651, Evliya Çelebi descria orașul cu 1600 de case, geamii, băi publice, o piață, un zid care apăra orașul și cetatea în lungime de 3000 de picioare. În secolul al XVIII-lea, sosesc aici primii coloniști români - păstori transilvăneni. La mijlocul secolului al XIX-lea, aceștia aveau chiar o biserică (Sf.Nicolae) iar imaginea așezării s-a schimbat mult. Orașul gravita în jurul Dunării și centrului portuar unde se aflau numeroase magazine, depozite, bănci, iar pe dealul de vest s-a construit o școală monumentală și biserica nouă.

Sub regimul comunist, rolul orașului ca centru comercial și portuar a scăzut. S-a diminuat, de asemenea, importanța sa administrativă și mulți dintre locuitorii săi au migrat în orașele învecinate. La Hârșova pot fi vizitate mai multe obiective cultural-istorice, religioase sau naturale, dintre care amintim mai jos:

Cetatea „Carsium”

Descriere: Cetatea de la Hârșova reprezintă un ansamblu de resturi de ziduri răspândite pe o bună parte din teritoriul actual al localității, datând din antichitate până la începutul epocii moderne. Cetatea antică este cunoscută în izvoarele epocii cu numele Καρσοῦμ, Καρσοῦς, Καρσω în textele grecești, și Carso, Carsio, Carsion, Carsium în documentele latine.

Nu se cunosc limitele fortificației din perioada romană și romano-bizantină. Aproape de centrul orașului a fost descoperită poarta de nord a cetății de la sfârșitul secolului al III-lea și primii ani ai secolului al IV-lea.

Fortificația construită de Împăratul Iustinian se află pe Dealul cetății. Pe malul Dunării, la baza portului medieval se află ziduri ale instalației portuare antice.

Cercetări importante s-au făcut în necropolele antice în anii 1987-1989 și din 1993 în cetate.

Cetatea medievală este cunoscută în izvoarele otomane, austriece, germane cu numele Karsova, Kersova, Chirschova, Hirsow, Hârșova. Multă vreme, fortificația medievală a fost confundată cu cea antică.

Cercetări recente au arătat că așezarea din epoca otomană a fost înconjurată de o incintă monumentală, cu ziduri groase, care închide o suprafață de cca 30 ha, așa cum este descrisă de călătorul Evliya Çelebi la 1651 sau cum apare în planul gen. Von Moltke la 1826.

Cetatea „Carsium”

Autor: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Cetatea „Carsium”

Autor: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Continuitatea de 19 veacuri, vizibilitatea unor părți componente, oferă cetății de la Hârșova unicitate. Se păstrează, instalația portuară, folosită, pe același amplasament, din secolele II-III până în secolul al XIX-lea, resturi ale incintelor medievale, din ultima perioadă de funcționare (sec. XVII-XIX) pe „platoul cetății”. „Turnul Comandantului” domină întregul sistem de fortificații, poarta de nord a cetății romano-bizantine (intersecția str.Carsium - str.Unirii), turnurile de NE și NV ale cetății medievale (de-a lungul străzii Carsium) și fortificația din Dealul Belciug (care închide orașul medieval la Dunăre).

Întregul ansamblu se plasează la Dunăre pe stânci calcaroase cu statutul de rezervație naturală și peisagistică, fapt ce amplifică imaginea și valoarea sitului.

Muzeul „Carsium”

Descriere: Muzeul ilustrează, cu cele mai reprezentative descoperiri de la Hârșova și împrejurimi, dezvoltarea civilizației materiale și spirituale din spațiul dunărean, începând din neolitic și până la începutul epocii moderne. **Sunt expuse piese cu valoare deosebită, unele prezentate în expoziții internaționale sau naționale, tipice culturilor neolitice (Hamangia, Gumelnița), culturii epocii metalelor, civilizației romane, romano-bizantine și medievale la Dunărea de Jos. Este secție a Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța.**

Muzeul „Carsium”

Autor: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Acces: DN2A (E 15) până la Hanul Morilor, apoi la dreapta pe DJ 223

Cetatea Capidava

Locație: Satul Capidava, Comuna Topalu

Descriere: Cetatea Capidava se ridică pe malul drept al Dunării, la jumătatea distanței dintre Hârșova (vechiul Carsium) și Cernavodă (vechea Axiopolis), șoseaua care leagă localitățile trecând chiar pe lângă zidurile cetății.

Fortificația are forma unui patrulater cu laturile lungi de la NV spre SE - 105 m x 127 m, cu ziduri groase de peste 2 m și înalte de 5-6 m, cu 7 turnuri de peste 10 m, din care 3 turnuri dreptunghiulare, 2 turnuri în sfert de cerc și 2 turnuri intermediare în forma de potcoavă (U), o poartă lată de 2,50 m situată pe latura de SE care făcea legătura cu restul teritoriului și o ieșire strategică pe latura de SV a turnului dinspre Dunăre, unde era amenajat portul.

Cetatea ocupa un loc important în sistemul defensiv roman, făcând parte din seria de caste și fortificații ridicate în timpul Împăratului Traian, la începutul secolului al II-lea, în cadrul măsurilor de organizare a limes-ului dunărean. Locul era deosebit de potrivit caracterului construcției oferind o vastă arie de supraveghere: un masiv stâncos care se înalță între piciorul pantei ce coboară dinspre NE și Dunăre. Masivul prezenta un avantaj din punct de vedere strategic și anume un șanț natural care pornea din Dunăre, îl ocolea pe partea de NE, până aproape de colțul de est al cetății. De altfel, forma masivului a impus forma și orientarea castrului. Importanța strategică a locului a determinat instalarea unei stațiuni militare precum și amplasarea și dezvoltarea unui centru civil în epoca romană. Castrul, situat lângă un vad de trecere, a fost construit de detașamente din Legiunea V Macedonica și Legiunea XI Claudia.

Toponimul getic de Capidava - însemnând *cetatea de la cotitură* - confirmă o locuire pre-romană, poziția geografică deosebită explicând însemnătatea așezării bășinașe, loc care permitea comunicația între dacii din Dobrogea și cei din Câmpia Munteană.

Tabula Peutingeriana ne oferă date exacte privind distanțele dintre Axiopolis, Capidava și Carsium. Aceste distanțe coincid cu distanțele dintre localitățile actuale Hinog - Capidava și Capidava - Hârșova. În verificarea tablei vine descoperirea unui stâlp miliar în localitatea Seimenii Mici care dă distanța de 18000 de pași de la Axiopolis la Capidava, adică 27 de km.

Ruinele Cetății Capidava

Autor: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Astăzi, cetatea se păstrează parțial și oferă vizitatorilor un zid de apărare impresionant, cu înălțimi cuprinse între 2 și 6 metri, alcătuit din unsprezece curține (distanța dintre turnuri) și opt turnuri. Peretele din nord-est este vizibil din drum. Fortificația este întărită de turnuri semicirculare la colțuri și patrulaterale din centrul peretelui, precum și de două turnuri intermediare sub formă de potcoavă. Ele sunt păstrate la o înălțime foarte scăzută din cauza abandonării lor în timpul reconstrucției din perioada romană târzie.

În colțul nordic al cetății s-a descoperit o bazilică creștină ce datează din secolul al VI-lea. Caracteristicile sale de construcție arată o structură inspirată de arhitectura religioasă a spațiului siriano-palestinian. Are o lungime de 18,20 metri și o lățime de 8,40 metri. Este o bazilică cu o navă care se termină cu o absidă semicirculară; în zona centrală a absidei, sub trotuarul altarului, a fost descoperită o mică criptă, care reproduce planul bisericii. Acolo era păstrată o cutie (relicvară) cu moaștele unui martir.

Descoperirile arheologice atestă locul și rolul pe care cetatea l-a jucat în apărarea acestui segment de limes. De aici provin materiale care ilustrează activitatea economică și cultural-religioasă pe care a avut-o în epoca romană și romano-bizantină. În urma atacurilor avaro-slave, cetatea este complet distrusă și părăsită în secolul VII, inclusiv de către ultimele corpuri de trupe rămase să supravegheze zona.

În secolul IX are loc reorganizarea granițelor Imperiului Bizantin, iar Capidava, prin poziția sa, își găsește loc în strategia de organizare a noului sistem defensiv. Așadar, peste ruinele fortificației romane, se ridică o cetate țărănească de stratotai (țărani-grăniceri), care durează până la jumătatea secolului al XI-lea, având și ea parte de refaceri succesive. Cetatea era înconjurată de un zid de piatră cu pământ ce urma traseul incintei romano-bizantine, dublat de un șanț de apărare.

ORAȘUL CERNAVODĂ

Acces: Dinspre Topalu, pe DJ223

Orașul Cernavodă are o vechime multimilenară. În *necropola* din Dealul Sofia s-a descoperit în anul 1956, grupul statuar „**Gânditorul și Femeia sa**”, **capodopere ale artei preistorice universale**. La Cernavodă și în împrejurimi sunt atestate prin descoperiri arheologice toate perioadele și epocile istorice ale spațiului vest pontic.

În epoca romană aici s-a ridicat Cetatea „Axiopolis”. În epoca modernă, orașul s-a dezvoltat foarte mult. De la Cernavodă către Constanța a fost construită prima linie de cale ferată din imperiul Otoman în anii 1850-1860. După unirea Dobrogei cu România, pentru a facilita accesul la portul Constanța, s-a construit podul peste Dunăre, care a fost cel mai lung din Europa și al treilea ca lungime din lume la vremea respectivă. Orașul s-a dezvoltat ca port la fluviul Dunărea. În vecinătatea lui începe Canalul Dunăre - Marea Neagră.

Cetatea „Axiopolis”

Istoria Cetății „Axiopolis” se înscrie în linia evoluției așezărilor dunărene. Există mărturii epigrafice cu privire la martirajul lui Chiril, Chindeas și Dasius. Primii au fost executați aici, ultimul la Durostorum (Silistra).

Cetatea a fost refăcută de nenumărate ori. Pentru perioada romano-bizantină izvoarele atestă cetatea Sanctus Cyrillos, după unele păreri fiind vorba tocmai de locul în care a fost martirizat preotul Chiril (Chirilos). Din păcate, ruinele cetății antice, aflate în insula Hinog, nu pot fi vizitate. Evoluția cetății și așezării de aici sunt asemănătoare cu celelalte din Dobrogea.

Muzeul de Istorie și Arheologie „Axiopolis”

Profilul general al muzeului este arheologic, cu accent pe cultura preistorică și daco-romană.

Prima sală este destinată prezentării culturilor din perioada anilor 5500-2500 a. Chr. Aici este expusă replica „**Gânditorului și a Femeii șezând**”, capodoperă a sculpturii neolitice, descoperită la Cernavodă într-un mormânt din necropola de înhumatie de pe Dealul Sofia.

Sunt prezentate artefacte găsite în așezări și necropole aparținând culturilor **Hamangia**, **Gumelnița**, **Cernavodă I, III și II**. Acestea sunt în principal ceramică, arme, unelte din os și piatră, ornamente și obiecte de cult din secolele V și IV a. Chr.

Celelalte săli sunt destinate epocii metalelor și perioadei romane în raport cu fortificațiile de pe linia Dunării.

Muzeul de Istorie și Arheologie Axiopolis
Autor: Muzeul Național și Arheologie Constanța

În urma unor cercetări arheologice, a fost identificată la Axiopolis o carieră de piatră, în prezent dezafectată, în zona canalului. Cariera avea 5 camere de excavații. Într-una din camere a fost găsită o sculptură a lui *Hercule Sextanus*, protectorul lucrătorilor în carierele de piatră. Este reprezentat gol, cu un toiag în mâna stângă, iar în mâna dreaptă ține un vas kantaros cu gura spre foc. Pe umeri are aruncată o piele cu cap de leu ce atârână pe umărul stâng. Poate fi admirată ceramica romană, vasele specifice opaițe, emisiunile monetare din timpul diferiților împărați din timpul Republicii romane (sec. II-III î.e.n). Dinarii romani republicani găsiți la Cernavodă fac legătura cu descoperirile din zona Ostrov, la sud și a Tulcei la nord.

Situată la gurile Dunării, la cea mai primejdioasă poartă de invazii și migrații din nord, Schytia Minor a căpătat, în cadrul apărării romane, o importanță deosebită. Împărații vor aduce aici, de două ori mai multe trupe militare decât în restul provinciilor. Dovadă a prezenței unor mari legiuni romane (XIII Gemina, XI Claudia, I Italica) sunt cărămizile de lut și țiglele de lut cu ștampilele acestor legiuni, găsite în Dobrogea.

Holul muzeului, rezervat perioadei secolelor XIX-XX, este dedicat personalității lui Anghel Saligny. Este expusă o machetă a podului, construit de marele inginer și deschis în 1895, și un album cu etapele de construcție a podului, fotografiile ale celui mai mare proiect de construcție al României - Canalul Dunărea - Marea Neagră.

Muzeul Axiopolis este un obiectiv de investiții aferent Proiectului «Restaurarea moștenirii culturale unice comune și promovarea produsului turistic comun, „**Hamangia-Prima Civilizație a Vechii Europe**»», cod ROBG-407, în cadrul Programului Interreg VA România-Bulgaria, Axa Prioritară 2. O regiune verde, Obiectiv specific 2.1. Îmbunătățirea utilizării durabile a resurselor și patrimoniului natural și cultural. Proiectul își propune ca obiectiv general valorificarea în comun a moștenirii culturale - Cultura Hamangia, în Dobrogea românească și bulgară, prin acțiuni comune de conservare și promovare a vestigiilor, artefactelor și informațiilor comune specifice culturii Hamangia, în scopul dezvoltării produsului turistic integrat comun „Hamangia”.

Obiectivele specifice ale proiectului prevăd studierea culturii Hamangia în zona transfrontalieră româno-bulgară și dezvoltarea unui produs turistic integrat comun „Hamangia”, inclusiv o rută turistică. Investițiile propuse prin proiect vizează situl arheologic eneolitic din Shabla unde se va realiza parcul arheologic Durankulak - Hamangia. *În orașul Cernavodă se va crea Centrul Hamangia - un centru turistic-muzeal cu o abordare muzeistică modernă și inovativă și un atelier de arheologie experimentală, Atelierul Gânditorul. Ambele obiective valorifică clădiri existente ale orașului.* Proiectul a început pe data de 17.07.2018, având o durată de 36 luni.

Acest obiectiv cultural este inclus și în Traseul turistic transfrontalier Hârșova - Krushari, parte integrantă din *Proiectul transfrontalier România - Bulgaria „O uniune transfrontalieră în umbra istoriei”* Cod 15.2.1.123, e-MS ROBG-134, cofinanțat de Uniunea Europeană prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională în cadrul Programului Interreg V-A România - Bulgaria, implementat în perioada 19.05.2017 - 19.05.2020 de către U.A.T. Orașul Hârșova în parteneriat cu Municipality Krushari, Muzeul Național de Istorie și Arheologie Constanța și Muzeul Regional de Istorie Dobrici.

CULTURA HAMANGIA

Descriere: Cultura Hamangia, datată în prima jumătate a mileniului V a. Chr, a fost cunoscută mult mai târziu decât alte culturi neo-eneolitice din spațiul European, începând cu anii 1950-1960, odată cu primele cercetări întreprinse de Dumitru Berciu la Baia - Hamangia, județul Tulcea. Ulterior, descoperirile de tip Hamangia făcute în așezările și necropolele de la Cemavodă și Durankulak- comuna Shabla, Bulgaria, au impresionat prin bogăție și diversitate.

Cultura Hamangia este considerată ca fiind nivelul primei populații sedentare stabilite pe coasta occidentală a Mării Negre și prima civilizație străveche din spațiul European. Civilizația Hamangia se individualizează în lumea vechei Europe prin rafinamentul decorului ceramic realizat cu minimum de mijloace, prin tehnici de prelucrare a materialului litic, prin varietatea și bogăția podoabelor realizate din materiale rare (malahit-cupru, spondylus, glycimeris și dentalium, jadeite), prin practici rituale cu totul speciale (sacrificii de animale, cultul craniilor).

Descoperirea, în 1952, a primelor vestigii arheologice atribuite de către profesorul Dumitru Berciu acestei culturi, a ridicat de la bun început numeroase semne de întrebare. În primul rând, vasele de lut ars cu forme și decoruri nemaiîntâlnite până atunci, demonstau existența unor comunități umane care păreau a nu avea rădăcini în spațiul dintre Dunăre și Marea Neagră.

Studiul atent al tuturor fragmentelor ceramice, al uneltelor, al resturilor colibelor sau bordeielor din așezările în care s-au făcut săpături arheologice a început treptat să ridice, puțin câte puțin, vălul enigmatic așternut de timp. Analizând și comparând ceea ce se știa despre descoperirile făcute pe spații vaste, arheologii, și primul dintre ei avea să fie profesorul Dumitru Berciu, au început, pas cu pas, să contureze un tablou din ce în ce mai cuprinzător.

Astfel, prin caracteristicile formelor sale de manifestare, s-a putut stabili că această cultură își are originile în culturile neoliticului mijlociu balcano-anatolian. Chiar dacă încă nu se poate demonstra foarte precis, originea acestei culturi se regăsește în mod cert în Anatolia, de unde comunitățile acesteia au plecat într-un moment ce poate fi considerat ca reprezentând începutul epocii anatoliene a cuprului, spre alte meleaguri, respectiv spre țărmurile de vest ale Mării Negre. Care vor fi fost motivele acestei migrații este încă greu de înțeles.

Lipsa resturilor de locuire sau a mormintelor în toată Peninsula Balcanică i-a făcut pe specialiști să creadă că, foarte probabil, aceste comunități au ajuns în nord-estul Bulgariei și în Dobrogea, circulând de-a lungul țărmului Mării Negre. Odată stabilite aici, s-au extins spre interior, probabil de-a lungul văilor râurilor. Acesta este momentul în care Dobrogea intră în istoria perioadei neolitice. Era pentru prima dată când în preistoria zonei era documentată existența unor comunități care, având cunoștințe foarte avansate de navigație, mai precis de ceea ce numim astăzi cabotaj, locuiesc acest teritoriu.

Evoluția sa, relativ îndelungată, de-a lungul a circa șapte-opt secole, a permis evidențierea a trei faze, dintre care ultimele două au fost subdivizate la rândul lor. *Comunitățile culturii Hamangia au preferat să locuiască în așezări situate pe terasele râurilor sau văilor, în apropierea cursurilor de apă sau pe malurile lacurilor litorale.* Niciuna dintre așezările cunoscute până în prezent nu este fortificată.

Locuințele nu par să fi fost dispuse după un plan preexistent. Cele adâncite în pământ, preponderente în decursul fazelor inițiale, puteau avea una sau, mai rar, două sau trei încăperi. Cele de suprafață aveau suprafețe de până la 30 mp, cu pereți de lut și o structură de rezistență din lemn, acoperită cu puțin lut. Corpurile decedaților erau depuse în spații special rezervate, *necropole*.

Cea mai importantă este cea descoperită și cercetată la Cernavodă unde au fost studiate peste 400 de morminte. Ritul predominant era înhumarea. Corpul decedatului era însoțit de obiecte diferite, arme, unelte, podoabe, dar și ceramică sau diferite oase de animale. Acestea au permis afirmarea unor diferențieri sociale între decedați.

Analizele antropologice au relevat existența unei populații amestecate cu elemente ce puteau proveni atât din Anatolia, cât și din zona est-mediteraneană, alături de cele autohtone. Studiarea uneltelor de silex a demonstrat persistența unor tradiții mai vechi, anterioare, caracterizate de microlitism și tehnicile de cioplire. Foarte probabil, acestea se datorează populației autohtone ce locuia în zonele unde se stabiliseră noii veniți și cu care aceștia au intrat în contact.

Oasele diverselor animale descoperite în cursul cercetărilor arheologice sugerează cu pregnanță importanța creșterii animalelor, în principal a ovicaprinelor, dar și a bovinelor, porcii fiind totuși puțin reprezentat. Alături de această ocupație, vânătoarea furniza și ea o parte importantă din carnea consumată. În funcție de caracteristicile mediului, erau vânați mistrețul, cerbul, căpriorul sau chiar măgarul sălbatic. Din așezarea de la Cernavodă au fost adunate oase de castor, vulpe, vidră, pisică sălbatică, cerb, căprioară, bour etc., ceea ce spune multe despre modul de viață, alimentația și preocupările populației din cultura Hamangia.

Caracteristic pentru cultura Hamangia, așa cum a fost și pentru cultura Cucuteni, rămâne ceramica. În ceea ce privește cultura Hamangia, au fost identificate două etape: prima este reprezentată de ceramica de proastă calitate, ornamentată cu barbotină. În a doua etapă, apare ceramica executată dintr-o pastă fină de culoare neagră.

Analogii între plastica Hamangia se pot găsi în arta primitivă de la Hacilar și Catal Huyuk, din Anatolia. Însă, deși tratarea feței, modelarea corpului și alte detalii demonstrează o independență față de arta din Anatolia, nu trebuie ignorate punctele de legătură cu seria figurilor de alabastru de la Hacilar și Catal Huyuk

Majoritatea vaselor, caracteristice prin răspândire, sunt cele cu pântecul bombat și gâtul cilindric, dar și străchinile, cupele, confecționate din lut, care era întărit fie cu praf de scoici, fie cu nisip. Acestea erau ornamentate cu barbotină, prin incizii, sau cu incrustații cu materie albă, rareori galbenă. Spiritul ornamental va fi preluat de către cultura Boian.

De asemenea, există un sincronism pronunțat între cultura Boian și cultura Hamangia, relevat mai ales prin aplicarea unor unități decorative, spre exemplu decorul incizat cu motiv „coadă de rândunică” care se plasează la sfârșitul fazei Hamangia I, oferind sincronizare cu faza Boian I, dar și prin aplicarea horror vacui. Totodată, se cunosc numeroase vase aparținând culturii Boian III, care aveau o largă răspândire și în cultura Hamangia.

Trăsătura de bază, semnătura culturii Hamangia, în ceea ce privește ceramica, va rămâne grupa ceramicii castanii. Vasele cu decor meandric excizat sau cele decorate cu incizii sau cu liniuțe oblice, din faza Hamangia II, atestă prezența unor componente linear-ceramice.

În esență, decorația culturii este abstractă, geometrică. Astfel, motivele decorative principale sunt: meandrul și triunghiul. Primul apare frecvent pe diverse vase: cele bicontronice, pe vasele mari, pe capacele de vase. Din punct de vedere stilistic, meandrul nu este cel mai vechi stadiu al evoluției.

În ceea ce privește pictura, nu s-au descoperit dovezi concrete pentru a susține afirmația că în cultura Hamangia pictura ocupa un rol determinant. Pictura exista însă, prin înrâurire reciprocă, ceramica hamangiană oglindind spiritul mediteranean-oriental de a recurge la culoare. Același lucru se poate spune și despre pictura în grafit, deși în fazele de maturitate ale culturii, ea începuse să fie practică, mai ales de purtătorii culturii din Marița (Bulgaria de S) și de cei ai culturii Boian.

Cultura Hamangia își va prelunge dezvoltarea până la apariția culturii Gumelnița. Așadar, cronologia relativă a culturii ajunge până la pragul neoliticului târziu. În cronologie absolută, istoricii oferă ca dată de sfârșit a culturii anul 3000 a.Chr.

Ceea ce individualizează comunitățile acestei culturi este, în primul rând, **plastica antropomorfă** care, și ea, demonstrează origini anatoliene. Se presupune că, datorită intenselor contacte și schimburi cu alte comunități ale culturilor Boian și Precucuteni situate la vest și nord, treptat, s-a ajuns la amestecuri de populații ce vor fi cunoscute mai târziu sub denumirea de „gumelțiene”.

Plastica antropomorfă este caracterizată de un realism primitiv, fiind unitară și originală. Figurinele sau idolii reprezintă divinități și concepte religioase. Și în cazul acestei culturi, plastica antropomorfă reflectă existența a două personaje esențiale ce foarte probabil materializează credința existenței a două principii, masculin și feminin.

Din punctul de vedere al frecvenței, statuetele masculine sunt foarte puțin reprezentate, predominând absolut cele feminine. Cele mai multe dintre acestea au fost realizate din lut și mai puțin din marmură. Plastica antropomorfă de lut cunoaște două serii principale de figurine feminine, diferențiate în principal de poziția generală a corpului: în picioare sau șezând.

Modelajul este cel care le individualizează în primul rând. Corpul este compus din module cu suprafețe unghiulare, menite să evidențieze părțile anatomice mari ale sale, definind „canonul” Hamangia, conturând un limbaj al corpului expresiv, viguros și extrem de sugestiv. Acesta, asociat luciului metalic al pastei, conferă acestor statuete o maiestruozitate deosebită, o forță de expresie impunătoare. În cazul tuturor, capul nu este reprezentat, partea superioară constând numai din gâtul lung, ce are forma unei coloane mai înguste la partea superioară.

Prin aceste caracteristici, plastica culturii Hamangia demonstrează origini ce au fost plasate în zona anatoliană și est-mediteraneană. Renumite și devenite adevăratul brand al civilizației străvechi europene sunt două realizări artistice unice, statuetele „Gânditorul” și „Femeia șezând”.

Grupul statuar „Gânditorul” și „Femeie șezând”

În anul 1956, în cursul cercetărilor conduse de către profesorul Dumitru Berciu în necropola culturii Hamangia de lângă Cernavodă, jud. Constanța, au fost descoperite cele două faimoase statuete de lut ars ce făceau, foarte probabil, parte din inventarul funerar al unui mormânt. Ele erau sparte în mai multe fragmente ce au fost recuperate și au permis apoi reconstituirea lor, chiar dacă nu în totalitate.

Cele două piese sunt singurul ansamblu preistoric în cadrul căruia fiecare dintre ele are o personalitate vizibil exprimată și care se completează reciproc. Este posibil ca el să fi reprezentat un zeu al naturii, al vegetației iar ea o zeiță a fertilității.

În mai puțin de cinci ani de la descoperire, statuetele au devenit celebre în toată lumea și au ajuns să fie expuse în străinătate. Au ajuns la Paris, la Londra, la New York sau la Atena.

Grupul statuar „Gânditorul de la Hamangia” și „Femeie șezând”

Autor: Muzeul Național de Istorie a României

După anii '90, o comisie UNESCO a inclus Gânditorul de la Hamangia într-o listă scurtă de 10 artefacte ale lumii care nu ar trebui să dispară niciodată. Mai mult decât atât, *prin perfecțiunea proporțiilor, „Gânditorul” a fost comparat cu Omul Vitruvian al lui Leonardo da Vinci.*

Statuetele descoperite la Cernavodă reprezintă încă un mister pentru lumea științifică. Cu greu poate fi pătrunsă simbolistica lor. Faptul că au fost descoperite într-o necropolă, într-un mormânt, a dus cu gândul la o importanță ritualică funerară, la un cuplu divin simbolic. Personalitățile lor, așa cum sunt „descrise” în piatră de artistul neolitic, se completează: bărbatul este gânditor, femeia degajată în gesturi și postură.

În lucrarea „The Lost World of Old Europe. The Danube Valley 5000-3500 BC - David W. Anthony” (Lumea pierdută a vechii Europe. Valea Dunării 5000-3500 a. Chr) se menționează: „Izbitor este faptul că figurina masculină este însoțită de una feminină, o raritate care indică relația dintre cei doi. În timp ce gesturile au fost interpretate drept stare de meditație, pot fi de asemenea un simbol al doliului, al tristeții. Ambele figurine au fost găsite într-un mormânt”.

Dincolo de aceste considerații, aceste figurine reprezintă cel mai probabil, spun unii specialiști, un cuplu divin, ce simbolizează esența fertilității și continuității, femeia și bărbatul, condiția perpetuării speciei. Totodată, există și elemente ale culturilor ctoniene, precum șoldurile ample ale femeii, starea de gestație.

Cele două statuete, în original, sunt păstrate și expuse la Muzeul Național de Istorie a României.

„Gânditorul de la Hamangia”

Descriere: În primul rând, poziția sa este cea care l-a individualizat, el fiind reprezentat în poziție șezândă pe un scaun de mici dimensiuni, fără spătar, și care pe laturile lungi prezenta motive decorative liniare, incizate. Foarte probabil este reprezentată aici o piesă de mobilier, din lemn.

Partea superioară a corpului este ușor aplecată înainte iar capul se sprijină pe amândouă mâinile care, la rândul lor, se sprijină cu coatele, pe genunchi. Spatele este drept, foarte ușor curbat. Coloana vertebrală este sugerată de o linie verticală incizată. Capul are o formă general ovală, fiind sumar modelat.

„Gânditorul de la Hamangia”

Autor: Muzeul Național de Istorie a României

Sunt reprezentate părțile anatomice considerate a fi relevante: gura, ochii, nasul și urechile care accentuează fața și expresia figurinei.

Ochii sunt reprezentați de suprafețe triunghiulare, scobite, sugerând forme prelungi. S-a considerat că acestea erau umplute cu o pastă foarte probabil albă, amplificând expresivitatea lor prin contrastul dintre culoarea neagră, metalică, lustruită a pastei și albul ochilor. Nasul, la rândul său, este reprezentat de o aceeași formă triunghiulară prelungă, dar de data aceasta în relief.

Contrastul dintre suprafețele săpate ale ochilor și cea proeminentă a nasului sugerează o impresie generală de personaj gânditor, privind spre înainte. Gura este sumar sugerată de o mică excizie ovală, mai mult lată decât prelungă, sugerând o gură strânsă, neîncrezătoare. Fruntea este îngustă, iar urechile sunt marcate de câte un orificiu circular

La partea superioară, capul prezintă un șir de patru orificii circulare mici. Este posibil ca acestea să fi fost folosite pentru a fi împodobită prin plasarea unor elemente decorative. Gâtul este înalt, plan - convex în secțiune.

Partea superioară a pieptului prezintă modelarea în relief accentuat a mușchilor pectorali. Brațele sunt modelate din câte o singură bucată de lut, cu linii accentuate. Extremitățile mâinilor, ca și cele ale picioarelor, sunt foarte sumar modelate. Degetele sunt sugerate de creștături, câte cinci în cazul mâinilor, două și trei în cazul picioarelor. Picioarele sunt flexate și genunchii pronunțați.

În timp, statueta s-a îmbogățit cu noi semnificații și a devenit un simbol universal al spiritualității omului preistoric, omul aceluși timp, devenit mult mai uman, mai apropiat de cel care admiră astăzi, ieri și mâine cele două capodopere modelate în lut. *Perenitatea sentimentelor umane reprezintă, poate, mesajul cel mai important pe care ni-l transmite.*

În anul 2000, statueta a fost desemnată să fie una din cele 10 artefacte care să reprezinte cultura pământească pe această Planetă, în eventualitatea unei întâlniri cu o populație extraterestră.

Autorul lucrării „Gânditorul de Hamangia - cheia civilizațiilor arhaice”, Vasile Droj, afirmă faptul că „Gânditorul” ar trebui să fie unul dintre simbolurile care să fie trimise în spațiu pentru o eventuală întâlnire cu o civilizație extraterestră. „În acest mediu favorabil al formelor geometrice, Gânditorul își revelează adevăratele virtuți, o serie de relații matematice interesante și importante impunându-se încă de la început prin parametrul înălțime, 11,3 cm, care nu este deloc întâmplător și 3,55 cm circumferința cercului în care se înscrie, întrucât aceste valori sunt unice în perimetrul matematicii, fiind singurele numere întregi al căror raport este chiar „Pi”, cu o imprecizie de numai 3 zecimi de milionimi”.

Aceste numere au fost păstrate cu strășnicie de inițiații vechilor popoare, ele fiind atestate mai târziu și de învățații geto-daci, codificate și în structura sanctuarelor de la Sarmisegetuza Regia. Vechii egipteni le cunoșteau și ei iar la chinezi apar ceva mai târziu.

Înălțimea „Gânditorului” nu a fost făcută la întâmplare, dovedind că strămoșii noștri aveau cunoștințe de matematică și geometrie, iar această operație de obținere a lui Pi din două numere întregi reprezintă poate cea mai veche atestare a relației fundamentale.

Valoarea numerică 355 poate fi obținută, spune V.Droj, și prin dublarea înălțimii medii a omului, care este în jur de 175-180 cm ($175+180 : 2 = 177,5 \times 2 = 355$). În afară de aceasta, V.Droj, mai face următoarea observație și anume faptul că este posibil ca sistemul zecimal să fi fost cunoscut. Acest sistem are o virtute de excepție, pe care anticii au observat-o și anume că înmulțind sau împărțind orice valoare numerică cu 10, 100, 1000, valoarea va rămâne neschimbată, modificarea fiind numai cantitativă, valorile numerice păstrându-și personalitatea.

La fel, legat de dimensiunile Piramidei Keops, 239 m baza și 148 m înălțimea, împărțite la 10 se obține o piramidă construită pe dimensiunile craniului uman în care intră perfect „Gânditorul”. Dimensiunile amintite sunt și cele care au fost folosite în programele de cercetare din România, Polonia, Bulgaria, Cehia etc.

Autorul remarcă faptul că „Gânditorul” și Piramida Keops au fost construite având unul și același model/măsură: OMUL. „Gânditorul” este o statueta multifuncțională căci răsturnând statueta cu fața în jos, se poate observa că vârful nasului, antebrațele și genunchii sunt pe aceeași linie, dovedind o poziție de rugăciune dar și construite spre a fi instalate și în alte poziții. „Prin gestul său meditativ, Gânditorul reflectă probabil, spune autorul, acea Profundă Sinteză a Cunoașterii, singura capabilă să armonizeze sinuozitățile evolutive - cumului erorilor civilizațiilor Pământului”.

Dar Gânditorul nu a fost conceput să rămână singur, dovadă fiind statueta feminină cu aceeași alură. Astfel, doi gânditori identici, așezați cu spatele unul către altul în așa fel încât vârful picioarelor scăunelilor și punctul de contact al spatelui lor, poziție nefortuită și unică, coincid din nou cu Piramida lui Keops; dar de data aceasta, linia dreaptă a mâinilor lor este paralelă cu muchiile piramidei.

Inversând pozițiile celor doi gânditori și punându-i față în față, așa încât vârful nasurilor, mâinilor, genunchii să fie lipite, constatăm că suprafața plată a cefelor lor este paralelă cu liniile muchiilor Piramidei lui Keops. Același lucru se întâmplă și în situația în care cei doi gânditori stau cu spatele spre observator și cu fața spre piramidă, uniți prin punctele de contact ale brațelor, antebrațelor și capetelor (poziție nefortuită) reproduc din nou modelul piramidei cu ajutorul liniei marginale, drepte, a gâturilor, ce se suprapun peste muchiile piramidei.

V.Droj apreciază că cele două vestigii antice au la bază unul și același concept din care nu și în ultimul rând, originea și evoluția "antropologică" și "antropometrică" - „Omul” este măsura tuturor lucrurilor. O observație realizată de autor este legată de lățimea care cuprinde gâtul și ceafa care sunt plate și au lățimea exact cât anvergura deschiderii piciorușelor scăunelului. În parametrul lățimii gâtului se relevă o valoare și o unitate de măsură de excepție: numărul de aur - 1,6180339.

Așezate câte trei statuete în diverse poziții în cadrul combinațiilor stabilopodice, acestea realizează un adevărat sistem de comunicare în care forma fiecărei poziții ar reprezenta "arhetipul unei hieroglife - litere și combinații de litere".

Între "Gânditorul" de la Hamangia, "Sfinxul" din Bucegi, Sanctuarele geto-dacice de la Sarmisegetuza-Regia, Sfinxul și Piramidele de la Gizeh există o legătură strânsă, așezată pe fundamentul unor calcule și inter-relații geometrico-matematice deosebite, trădând o precizie și o profunzime capabile să incite invidia celor de azi și totodată să ne pună în față unei mari întrebări: ce origine au toate acestea?

V.Droj scrie: "Iată o primă relație a acestei posibile înrudiri: pe un model schematic al Sanctuarului Mare Rotund de la Sarmisegetuza, făcut la scara de 1/100, se așează doi gânditori în poziție culcată, în lungul unei axe a pragurilor, astfel încât vârful picioarelor acestora să atingă cercul exterior cu diametrul de 29,40m, respectiv 29,40cm. Prelungind linia dreaptă a cefelor lor, se observă cu surprindere că acestea se întîlnesc exact în centru Sanctuarului. Așezând în jurul cercului interior de 28,02m respectiv 28,02 cm, cot la cot, umăr la umăr patru "gânditori" se observă închiderea perfectă unui sfert de cerc, adică distanța dintre două axe a pragurilor. Cercul întreg de 360 grade va fi ocupat de 4x4 gânditori adică 16. Acest cerc alcătuit din cei 16 "Gânditori" este "Hora tăcută" în care fiecare gânditor se uită în centrul cercului, ca spre un loc foarte important." Autorul spune că acesta este „Locul geometric al Conștiinței, Centrul, iar Conul este format de axa pragurilor, Sinteza Holografică Circulară."

Numărul 16 de excepție, atât în sine cât și în cadrul unei serii ca progresia geometrică în baza 2, simbol simultan al diviziunii și multiplicării, cultul solar și cultul luminii, ambele fiind simbolizate și reprezentate prin 8 sau 16 raze. De asemenea, numărul 16 este totodată un reprezentant de serie al dezvoltărilor spațiale. Astfel, anumite concepte cum este cel al efectului piramidei au persistat timp îndelungat în spațiul carpato-dunărean.

Astfel, într-una din cărțile rare ale lumii "Stemmatographia sive armorum illyricorum delineatio, descriptio, et restitutio", publicată în 1701 datorită lui Paul Ritter Vitezovic, este descrisă stema Daciei care are următoarea înfățișare: scut roșu, mobilat cu o piramidă de argint - cu partea din stînga umbrită - figură heraldică ce pornește de la baza scutului și se înalță pînă la partea superioară a acesteia, de o parte și de alta a piramidei aflându-se doi lei de aur rampanți și afrontați, așezați față în față. Ritter menționează că "odinioară, când era bogată și a avut eroii ei proprii", leii "urcau spre înălțimi".

Piramida semnifică - potrivit aceluiași autor - "o perfecțiune deosebită și culmea gloriei" atestând virtuțile care au stăpînit Dacia pînă la domnia lui Decebal. Plasarea Piramidei în centrul stemei ne arată că simbolurile cele mai importante și reprezentative au fost bine precizate de către populația veche. Conceptul încadrării capului în trunchi - prezent la "Sfinxul" de la Piramide, precum și la "Gânditorul" de la Hamangia este atestat arheologic și prin categoria de fibule triunghiulare - cum este cea de la Coada Malului, jud. Prahova.

Dovezi noi ale continuității, dar mai ales ale răspîndirii modelului arhetipal al "Gânditorului", sunt de exemplu la Grădiștea - Coslogeni, unde figurinele antropomorfe descoperite se apropie de alura generală a "Gânditorului". Concluzia autorului, expusă atunci în anul 1986, arată că ideea creatorilor statuetei în diversele ipostaze răspîndită pe Terra a fost aceea că va exista cineva, cândva care, găsind un "Gânditor", va descifra mesajul lor, incitând gîndirea contemporanilor.

Autorul încheie spunând: „Toate aceste observații - ce constituie doar o mică parte, infimă, a argumentelor aduse - confirmă că *"Gânditorul" de la Hamangia reprezintă una dintre cele mai complexe statuete care s-au realizat vreodată, constituind o veritabilă «cheie de cod» în descifrarea Mesajului vestigiilor noastre istorice și a multora din alte părți ale Terrei, deoarece la baza acestora stă un concept comun ideomatic. Enigmele trecutului constituie paradigma prezentului și soluția viitorului*".

„Femeie șezând”

Descriere: Cea de a doua statueta reprezintă o femeie șezând probabil direct pe pământ, partea inferioară fiind plată. Spatele este ușor concav, fără reprezentarea niciunui detaliu anatomic. Capul este ușor oval, cu partea superioară convexă.

Modelarea detaliilor anatomice, ochii și nasul, deși conform canoanelor, este sensibil diferită de cea de la statueta masculină, în principal din cauză că bărbia este ridicată spre înainte, creând impresia unui personaj mai voluntar, mai încrezător. Dar această modificare a înclinării planului general al capului a impus în egală măsură o modificare generală a volumetriei și demonstrează, prin diferențele de modelare a nasului și ochilor, o cunoaștere a legilor perspectivei.

Partea superioară a corpului este dreaptă, dispusă în unghi drept în raport cu cea inferioară. Și ea este modelată în unghiuri reliefate, accentul fiind pus pe umeri și piept. Sâni sunt proeminenți, fără a fi exagerați, dar plasați mai sus decât poziția anatomică normală.

Un alt aspect care o individualizează constă din modelarea zonei bazinului care este supradimensionat. Sexul nu este indicat în manieră clasică prin marcarea triunghiului sexual. La baza părții ventrale este realizată o linie incizată, orizontală. Modelarea generală demonstrează foarte clar sexul feminin al personajului reprezentat. Un picior este ușor flexat, amândouă mâinile sprijinindu-se pe el, dar numai atingându-l. Și în acest caz degetele sunt sugerate prin linii incizate.

Pentru a conchide, putem afirma faptul că **purtătorii culturii Hamangia au reprezentat pentru spațiul românesc o energie inovatoare în domeniul artei, dar nu numai, fiind cu adevărat exponenții epocii neoneolitice, o perioadă înfloritoare în evoluția umanității.**

COMUNA ALIMAN

Acces: Dinspre Rasova pe DJ223

Cetatea Sacidava de la Dunăreni (Sat Dunăreni - Comuna Aliman)

Descriere: În punctul numit Muzait, aflat pe un deal înalt de pe malul drept al Dunării, se află Cetatea romano-bizantină Sacidava, al cărei nume trădează clare origini getice (tribul Sacilor).

În apropierea acesteia, se găsesc urmele unei fortificații preromane (așezare fortificată), care aparținut în mod clar populației locale. Cetatea romană pare a fi fost ridicată în secolul al II-lea p.Chr., având o evoluție cu sincope, identificate și la alte numeroase cetăți și fortificații de pe malul dobrogean al Dunării, până către sfârșitul secolului al VI-lea p.Chr. Ea și-a păstrat zidul de incintă, unde pot fi identificate diversele etape de construcție și reconstrucție suferite de-a lungul veacurilor.

Cetatea Sacidava

Autor: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța

Unele descoperiri din perimetrul acesteia denotă prezența unor trupe militare cantonate aici (cum este Cohors I Cilicum), care ar fi putut fi și cei care au contribuit direct la ridicarea impozantei fortificații.

Cetatea a suferit o primă distrugere în secolul III (în special pe latura de vest), pentru ca apoi să fie refăcută în secolul IV, conform reorganizării generale a limesului și a provinciei în perioada împăraților Dioclețian și Constantin cel Mare. În secolul V p.Chr., au loc mai multe incendieri masive (probabil datorate incursiunilor hunice și germanice), dar și refaceri repetabile.

O etapă foarte înfloritoare pare a se manifesta în cetate în debutul secolului al VI-lea și se datorează politicii imperiale de refacere a limesului, inclusiv din punct de vedere economic și comercial (nu doar militar prin unități și fortificații), sub împărații Anastasius (498-518) și Justinian I (527-565). Locuirea în cetate și aspectul său urban dispar pentru totdeauna la sfârșitul secolului al VI-lea și începutul veacului al VII-lea.

COMUNA ADAMCLISI

Acces: dinspre comuna Aliman, pe DJ223/DN3

Cetatea antică „Tropaeum Traiani”

Descriere: Situată în partea de sud - est a comunei Adamclisi și la cca. 1500 m de monument, cetatea ocupă o suprafață de peste 10 ha. Așezarea băștinașă care a precedat orașul roman a fost populată cu veterani și elemente civile romane. Încă din sec. II p. Chr. așezarea se transformă într-un centru urban înfloritor și este ridicată la rangul de municipiu.

După distrugerile provocate de costoboci (pe la anul 170 p. Chr.), orașul continuă să se dezvolte. Se construiesc edificii publice și particulare, străzi pavate și cu canalizare, temple și portice, etc. După atacurile carpo-gotice din a doua jumătate a sec. III p. Chr. cetatea este reconstruită la începutul sec. IV p.Chr., sub împărații Constantin cel Mare și Licinius. După înflorirea urbanistică din sec. IV p.Chr. și din prima jumătate a sec. VI p.Chr., invazia avaro - slavă din 586 p. Chr. afectează puternic cetatea. În condițiile în care puterea imperială devine nominală, în sec. VII p. Chr. orașul se destramă și populația se retrage în zonele împădurite din împrejurimi.

Monumentul triumfal „Tropaeum Traiani”

Descriere: Monumentul, conceput ca simbol al forței Romei, a fost ridicat de Împăratul Traian în urma unor importante victorii repurtate în aceste locuri în primul război dacic. Monumentul triumfal, închinat Zeului Marte Răzbunătorul (Mars Ultor) a fost ridicat între anii 106-109 p.Chr., la sfârșitul războaielor dacice.

Monumentul Tropaeum Traiani
Autor: Consiliul Județean Constanța

În starea sa originală, monumentul se prezenta ca un uriaș cilindru înalt de 40 m (cu un diametru la bază egal cu înălțimea), suprapus de un trunchi de con acoperit cu plăci de piatră. Deasupra, două prisme hexagonale serveau drept soclu unei enorme statui - renumitul *tropaion* (cu o înălțime de peste 10 m).

Elementele decorative, dispuse circular, constau din friza inferioară, o succesiune de metope încadrate de pilaștri și friza superioară. Cele 54 de metope derulează filmul evenimentelor războinice desfășurate aici la începutul sec. II p. Chr.: defilarea trupelor romane, imagini ale împăratului Traian, scene de luptă, prizonieri în lăncuși secondați de militari romani, bogăția ținutului etc.

Pe circumferința superioară, în aceeași dispunere circulară, șirul de 27 creneluri redau în relief figuri de prizonieri (daci, germanici, sarmați). În sfârșit, în vârf domină statuia trofeului, în care recunoaștem costumul și armura unui militar roman. Totul impune prin masivitate, creând impresia de dominație a învingătorului.

Restaurarea monumentului respectă autenticitatea, conservând părțile originale și redând fidel, în replică, piese figurate. Avem astfel imaginea integrală a monumentului în toată mărimea sa, cu toate implicațiile de ordin educativ, patriotic și turistic.

În vecinătatea monumentului triumfal se mai află mausoleul unui înalt ofițer roman căzut în luptă și un altar - conotaf pe ai cărui pereți sunt săpate în piatră numele a peste 3800 de soldați romani „care au murit năpraznic luptând pentru patrie”.

Muzeul de Arheologie Adamclisi

Descriere: Clădirea a fost inaugurată în 1977 și cuprinde vestigii arheologice descoperite în urma cercetărilor arheologice și a descoperirilor fortuite în cetatea Tropaeum Traiani, la monument (piesele originale) și în vecinătatea imediată sau mai îndepărtată.

Sunt prezente colecții ceramice, colecții-piese de arhitectură, colecții-podoabe etc. De asemenea, sunt expuse metope, friza inferioară și cea superioară, pilaștrii, crenelurile și blocurile de parapet ale atticului festonat, statuia colosală a trofeului, inscripția și friza cu arme, resturi ale pereților altarului cenotaf, fragmente din soclul statuii trofeului pe care sunt sculptate chipul meduzei și cnemide, un suport de solz, un solz de la acoperișul tronconic.

Muzeul Tropaeum Traiani
Autor: Consiliul Județean Constanța

Continuăm cu cele 48 de metope originale (din cele 54 existente odinioară) într-o ordine conformă cu desfășurarea evenimentelor din iarna anilor 101-102 a.Chr. Mai enumerăm ca prezente un bogat material epigrafic (așa cum se constată prin inscripția de pe soclul statuii privind menționarea în anul 116 a locuitorilor Traianenses Tropaienses), inscripția dedicativă provenind de la monumentul triumfal, stele funerare (reutilizate în timp ca materiale de construcție) dintre care se remarcă cea a lui L. Fufidius Lucianus a cărui funcție în cadrul administrației orașului trădează declararea acestuia la 170 p.Chr. ca municipium sau altele care amintesc despre prezența unor veterani ce proveneau din Legio V Macedonica sau mențiuni de negustori provenind din Siria, Palestina, Grecia etc.), basoreliefuri (cu reprezentări ale unui tropaeum, ale lui Thanatos), fragmente de apeducte, capiteluri cu impostă, alte fragmente arhitectonice, ceramică romană de uz comun sau de lux, unelte, obiecte de podoabă (inele cu gemă, fibule, aplice, clopoței), chei etc.

Nu în ultimul rând reținem prezența unui deosebit mic trofeu care redă la o scară mult mai redusă statuia colosală/trofeu care a fost descoperit la poarta de est a cetății, o adevărată emblemă a orașului în prima jumătate a secolului al IV-lea p.Chr. Prezentarea muzeistică se încheie cronologic cu materiale ceramice specifice secolelor IX-XIII provenind din morminte de inhumație.

MUNICIPIUL KRUȘARI (Bulgaria)

Municipiul Krușari se află în Dobrogea de Sud și este unul din municipiile Districtului Dobrici. Pentru prima dată satul Krușari/Armutliy este menționat într-un document otoman din 1526 până în 1527 sub numele de Armudludzha. După ocupația otomană, regiunea a fost inclusă în granițele Principatului Bulgariei.

Atracțiile sale principale sunt peisajul frumos și rămășițele maiestuoase ale unor culturi și civilizații antice. Cele mai multe dintre acestea sunt concentrate în zona kilometrului 12 către vest. Zona Krușari este bogată în monumente arheologice, dar multe sunt insuficient cercetate. În jurul satelor Dobrin, Severnyak, Lozenets, Telerig, Gaber, etc., încă sunt descoperite morminte antice, ceea ce reprezintă un semn al înfloririi civilizației în această epocă istorică aici.

Cele mai numeroase și variate sunt monumentele din perioada romană și bizantină timpurie. Între descoperiri se remarcă ceramica romană și medievală bulgară, așezări antice și medievale, unele dintre ele fortificate (așa-numitele "kale") și chiar apeducte.

În zonă există peșteri unice declarate monumente arheologice. Putem enumera Mănăstirea rupestră "Gyaur Eveli" (sălașe ale Neverneșilor), lanțul de peșteri Kara Kaya (Piatra Neagră) și Peștera Balaban Kaya (Piatra Mare). "Gyaur Eveli" este una dintre cele mai vechi mănăstiri în piatră, nu numai pe teritoriile bulgare, ci și pe întreg teritoriul Europei.

Pe teritoriul municipiului Krușari se află una din cele mai mari fortificații antice din ținuturile Dobrogei de astăzi - Cetatea Zaldapa.

Canionul Râului Uscat

Pe teritoriul municipiului Krușari, în ținuturile satelor Gaber, Efreytor Bakalovo, Zimnița, Căpitan Dimitrovo și Ognyanovo intră o parte din Aria protejată a Râului Uscat. Canionul Râului Uscat (Suha reka) și împrejurimile sale reprezintă un punct de reper natural și arheologic, atât pentru regiunea Dobrici, cât și pentru toată Dobrogea de Sud.

Cetatea "Zaldapa"

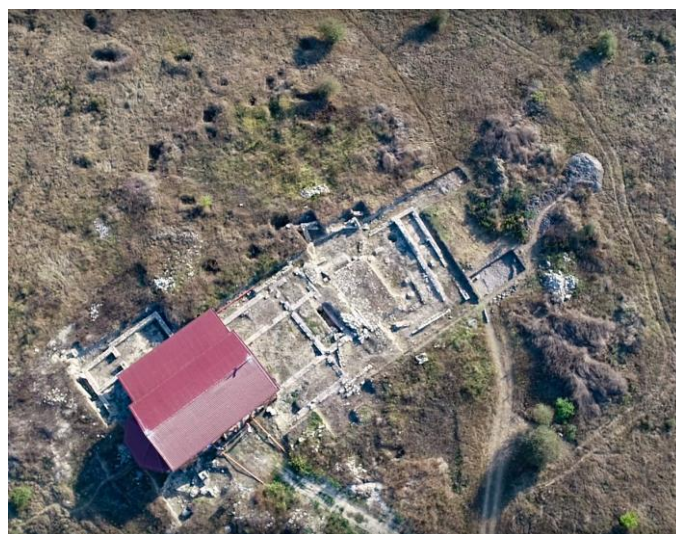
Adresa: Se pornește din Koriten spre satul Abrit, așezare Caletu, 9407, municipiul Krușari.

Descriere: Zaldapa este cel mai mare centru vechi fortificat din ținuturile Dobrogei de astăzi. Este situată în așezarea Caletu, între satele Abrit și Dobrin, raionul Dobrici.

În publicațiile mai vechi și în rândul populației locale este cunoscută cu diferite nume - Abtaatskoto kale, Kaz kale, Dobrin kale, Dobri Kale și Hisar kale, iar numele ei înseamnă apă rece sau galbenă.

Mult timp în literatura de specialitate, ruinele de pe lângă satul Abrit au fost identificate cu orașul antic Abritus. Ulterior, după ce acesta a fost găsit lângă Razgrad, arheologii au legat așezarea de orașul enigmatic Zaldapa, căutat mult de-a lungul timpului în tot nord-estul Bulgariei și în Dobrogea.

Această localizare, făcută acum aproximativ 7 decenii, a fost deja stabilită în literatura istorică modernă, deși încă nu avem o confirmare epigrafică.

Cetatea „Zaldapa”

Autor: <https://acrossborderunion.primaria-harsova.ro/comuna-krushari/>

Cetatea „Zaldapa”

Autor: <https://acrossborderunion.primaria-harsova.ro/comuna-krushari/>

Zaldapa ocupă, un vast perimetru cu o lungime de 1200 m și o lățime de până la 500 m, flancată de est, nord și nord-vest de o vale adâncă, iar la vest și sud-vest de un vad scurt lateral. Partea de nord a cetății este reprezentată de o terasă plată destul de dreaptă, iar cea de sud este considerabil mai largă și deluroasă. Aceasta este întărită cu un zid fortificat, iar orașul antic este situat pe acesta.

Zidul cetății este alcătuit din mai multe segmente rectilinii. Are un total de 32 de turnuri de diferite forme și dimensiuni, 3 porți principale și 2 porți mai mici.

Dimensiunea maiestuoasă a cetății Zaldapa (peste 35 de hectare) și caracterul monumental al clădirilor revelate nu lasă nici o îndoială că aceasta a fost una din cele mai importante centre antice târzii din această parte a Peninsulei Balcanice.

Primele săpături arheologice la Zaldapa datează din perioada anilor 1906-1910 și au fost realizate de K.Skorpil. S-au efectuat, ulterior, cercetări și observații parțiale pe teren, dar cercetarea arheologică completă lipsește.

Ca urmare a săpăturilor arheologice, au fost studiate doar o parte a sistemului de fortificație, o bazilică civilă, o biserică creștină timpurie și un rezervor de apă construit într-un mod impresionant.

Bazilica Civilă Romană

Clădirea este situată în partea centrală a cetății Zaldapa, la sud de locul unde cele două străzi principale ale orașului se intersectau legând porțile principale. Este orientată spre sud-nord și are un plan dreptunghiular foarte alungit, cu dimensiuni exterioare de 101 x 18 m. Din punctul de vedere al compoziției, clădirea este formată din trei părți - două săli mari și complet identice ca mărime și structură interioară cu trei nave și o cameră centrală.

Locația sa centrală, dimensiunile sale impresionante și construcția exactă o impun ca un centru al vieții publice în orașul antic.

Bazilica Creștină

A fost descoperită încă din anul 1906. Conform planului, aceasta este o bazilică cu trei nave, o absidă, cu pronaos și cu dimensiune maximă de 27 x 16 m. Este orientată spre est-vest și este construită în stilul zidului cetății și al bazilicii civile. Cel mai probabil, datează de la sfârșitul secolului V - începutul secolului al VI-lea sau, cu alte cuvinte, de la domnia Împăratului Anastasie.

Rezervorul de apă (cisterna)

A fost descoperit în anul 1949. Este construit în partea de nord-vest a zonei urbane fortificate din afara zidurilor cetății. Se compune dintr-o catapultă și un rezervor de apă - o clădire masivă cu două camere, cu spații interconectate. Primul cel mai probabil a jucat rolul unui sediment, iar al doilea a fost rezervorul real prevăzut cu o supapă de siguranță pentru a preveni creșterea nivelului apei deasupra valorii maxime admise.

Cetatea „Zaldapa”

Autor: <https://acrossborderunion.primaria-harsova.ro/comuna-krushari/>

În izvoarele scrise, Zaldapa este asociată cu evenimente care au avut loc în secolul al VI-lea. Ioan din Antioch susține că acesta este locul de naștere al lui Vitalian - conducătorul renumitei revolte împotriva Împăratului Anastasius. Numele orașului apare și în lista extrem de confuză a fortificațiilor renovate în timpul Împăratului Iustinian I. Mai mult, Zaldapa a fost numită, de asemenea, centrul eparhiei, al cărui episcop era subordonat Mitropolitului din Tomis. Mai târziu, a jucat un rol important în acțiunea militară dintre Bizanț și avari.

Construită în a doua jumătate a secolului al IV-lea, cetatea a fost în funcțiune timp de aproximativ 250 de ani - până la sfârșitul orașului la sfârșitul secolului al VI-lea, timp în care a suferit mai multe reparații și reconstrucții. Marea invazie avară din anul 585 marchează începutul decăderii orașului. Viața continuă pentru încă o decadă, dar în ultimii ani ai secolului al VI-lea orașul este în cele din urmă depopulat și dispare.

Programul și taxa de vizitare se pot modifica de la an la an, prezentarea, legenda, fotografiile acestora și autorii lor se află pe următoarele site-uri electronice: www.minac.ro, www.minac.ro/muzeu-istori-CT/, www.minac.ro/archive-galerie-imagini, www.cernavoda-turistica.ro/obiective-turistice/, www.harsova.ro, <https://acrossborderunion.primaria-harsova.ro/comuna-krushari/>.

Lungimea totală a rutei: aproximativ 171 km;

Durata: pentru durata în timp (de la....până la ....ore și min.), pentru fiecare obiectiv inclus în rută și nr. de km între obiective se va consulta site-ul electronic www.distanta.ro (unde se calculează timpii de parcurgere a distanțelor, în funcție de mijloacele de locomotie folosite de vizitatori); cu mașina: aprox. 3 h și 4 min.

Beneficiarii (grupurile țintă): turiști/vizitatori români și străini, elevi, studenți, comunitățile locale;

Descrierea rutei va include, la alegere: vizitarea muzeelor, cramelor, servicii de alimentație, servicii de agrement, program folcloric, lăcașuri de cult, rezervații naturale:

- **Hârșova:** Canaralele din portul Hârșova; Celea Mare - Valea lui Ene; Dealul Baroi; Piatra cu capac; Biserica „Sf. Constantin și Elena”; Mănăstirea Prodromița; Geamia Sultanului Mahmut;
- **Topalu:** Mănăstirea Sfinții Epictet și Astion; Muzeul de artă „Dinu și Sevesta Vintilă”; Crama Darie;
- **Crucea:** Mănăstirea „Sfânta Cruce”;
- **Seimeni:** Lacul „Domneasca Mare”;
- **Cernavodă:** Crama Trantu; Podul „Anghel Saligny”; Biserica „Sf. Împărați Constantin și Elena”; Biserica romano-catolică cu hramul „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul”; Biserica ortodoxă din lemn „Sf. Apostol Andrei”; Geamia cultului musulman „Mehmet Efendi”;
- **Aliman/Rasova:** Crama Alira; Crama Rasova; Lacul Dunăreni; Aria protejată avifaunistică „Balta Vederoasa”; Adamclisi: Mănăstirea „Sfântul Filip”; Crama Frâncu; Crama „Domeniile Adamclisi” (Adamclisi); Pădurea Talașman;
- **Deleni:** Schitul Deleni;
- **Ion Corvin:** Mănăstirea și Peștera „Sf. Apostol Andrei”;
- **Băneasa:** Rezervația naturală Pădurea Canaraua Fetii;
- **Dobromir:** Biserica Cetate;
- **Krușari (Bulgaria):** Canionul Suha Reka; Mănăstirea rupestră “Gyaur Eveli”, lanțul de peșteri Kara Kaya (Piatra Neagră) și Peștera Balaban Kaya (Piatra Mare), Sanctuarul Kaib Dede (în satul Poruchik Kardjievo).

Transport (se specifică tipul transportului): autocar, microbuz, automobil, bicicletă, pedestru.

Localități de tranzit: Hârșova - Topalu - Crucea - Seimeni - Cernavodă - Aliman/Rasova - Adamclisi - Deleni - Ion Corvin - Băneasa - Dobromir - Krușari (Bulgaria).

Unități de cazare și de alimentație (se indică denumirea, amplasarea și datele de contact - telefon, web, e-mail, recomandate de autorii rutei): - deoarece se modifică de la an la an, se va consulta site-ul Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Secțiunea „Autorizare Turism”- Structuri Autorizate: Structuri de cazare/Unități de alimentație publică - acreditate în anul 2021;

Posibilități de agrement: turism enogastronomic, turism religios, ecoturism.

Centre de informare turistică: Centrul Național de Informare și Promovare Turistică - **Cernavodă**; Centrul Național de Informare și Promovare Turistică - **Băneasa**.